

Slotdebat Zaans DNA

- Datum:* woensdag 14 december 2011, 20:00u
- Plaats:* de Doopsgezinde Vermaning, Zaanweg 57 te Wormerveer
- Discussieleider:* **Stefan Wijers** dagvoorzitter, gespreksleider en moderator met een achtergrond in de telecom en media.
- Jury:* **Ellen Holleman**, beeldend kunstenaar en eigenaar van Islant
- Erik Schaap**, Werkzaam als coördinator van het Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland en als freelance publicist. Auteur van meerdere boeken, waaronder het net uitgebrachte boek: Pluut! Ontdek de ziel van de Zaanstreek
- Huisdichter:* **Bas Husslage**, stadsdichter van Zaanstad en eigenaar tekstbureau woordenschat
- Bezoekers:* ca 60

Een regenachtige avond bracht ons naar De Vermaning in Wormerveer. Deze avond een nieuwe opzet voor discussie, een waar Lagerhuisdebat als slot van de zoektocht naar het Zaans DNA. Vanavond zou, meer dan anders, een actieve deelname verwacht worden van de bezoekers. Want droegen wij niet allemaal een beetje Zaans DNA met ons mee?

Van de kou in de saamhorige en knusse sfeer van de voormalige kerk, welkom geheten met orgelmuziek van Vincent Palmboom. Bij het zoeken van een plaatsje keken de bezoekers wat weifelend om zich heen, aan welke kant moesten ze gaan zitten? De bordjes "eens" en "oneens" waren alles behalve neutraal. Door discussieleider Stefan Wijers werden we gerustgesteld dat het niet uitmaakte, als de eerste rij maar vol kwam.

Na een korte ronde langs de bezoekers over het thema Zaans DNA kwamen fysieke kenmerken voorbij, als: open veenweidegebieden, lintbebouwing afwisseling wonen en werken, slagenlandschap, contrasten, chaos, nabijheid van het landschap. Maar ook de mentaliteit van de Zaankanters werd benoemd: kritische blik, trots onder een dikke laag onverschilligheid, werkmentaliteit, doeners, recalcitrant. En belangrijk om te weten: Zeg een Zaankanter nooit dat hij iets moet, maar of hij in de gelegenheid is om.....En dan nog de zangerige spraak. Stefan Wijers vroeg de bezoekers wie er Zaans sprak. Dat er slechts enkele handen de lucht ingingen, bleek gezien de uitspraken later op de avond, ongegrond. Deze uitspraken zijn deels samengevat door Bas Husslage in het gedicht Uitgesproken. Na de introductie van de jury, Ellen Holleman en Erik Schaap, was het toch echt tijd om "een partijtje te gaan lullen".

De eerste stelling: Floriade 2022 op het Guisveld, bracht wat opschudding in de zaal. Want wat bleek je mocht niet oversteken naar de eens of oneens kant. Deze ronde ging het om een goed debat en daarin moest je ook argumenten kunnen bedenken ongeacht of je er persoonlijk mee eens was. Dit bracht interessante gedachtes aan het licht. Waarbij vooral de eens kant het debatteren goed afging. Want " zo zouden de vogels en beestjes ook eens voelen hoe het is om in de stad te wonen". En het Guisveld gaat vroeg

of laat toch verloren, want het is ontzettend duur om dit open landschap te behouden. Zeker nu Staatsbosbeheer gekort wordt. Dan liever met een duurzaam, afbreekbaar project als deze. Een prachtige plek voor architectuur in de kom van Wormerveer. En na de Floriade zou het een soort Twiske kunnen worden. De gemeente verkocht het Guisveld ooit voor 1 euro, wegens een rondzwemmende opdracht. Cynisch gevolgd door de woorden: "Floriade zou prima passen bij de andere projecten van afgelopen jaren."

De tegenstanders zien zo'n "aangeharkt" natuurgebied niet zitten, zijn er al te veel doen. Laten ze dat maar doen in de kop van Noord-Holland. En wat is het Guisveld nu helemaal? Dikwater, dus tulpen (zoals op de gebeamde futuristische afbeelding) is helemaal niet mogelijk. Dan zou je er een zandlaag op moeten storten. Maar als het unieke slagenlandschap wordt omgespit komt het nooit meer terug. "Als we het DNA zo snel mogelijk naar de klote willen helpen dan moeten we dit doen! Elk grote stad heeft een groen hart, dit is die van ons."

Maar hoe kun je dit gebied koesteren als het niet tastbaar is? Mooi zo'n doorkijkje maar je wilt het liever ervaren. Nu is het alleen toegankelijk als het vriest of met een bootje. Voor het toerisme en de economie zou het volgens sommigen goed zijn. Maar andere hebben zo hun bedenkingen of zand-opspuiten geld gaat opleveren. Het slagenlandschap is uniek, van monumentale waarde. Wel moet het goed onderhouden worden, vandaar het beheersplan. De aanleg van het wandelpad langs het spoor moet zorgen voor een betere toegankelijkheid.

Vanuit het neutrale bankje wordt een argument ingezet, dat zowel als voor als tegen kan worden ingezet. "Het verhoogt het Eftelinggehalte".

Na een eerste debatronde wordt de jury gepeild. Ellen Holleman constateert een proactief eens en een reactief oneens. Ondanks dat de mensen aan de eens-zijde vaak niet eens waren met hun stelling ging het hun beter af dan de oneens-zijde. Die duidelijk even op gang moesten komen. Erik Schaap valt op dat er veel kennis in huis is en dat er op twee manieren wordt gereageerd, aan de oneens-zijde met emotie en aan de eens-zijde met verstand.

De tweede stelling is "weg met de welstand". Stiekem werd er al wat overgestoken, maar ook deze ronde was dat nog niet de bedoeling. Een algemene indruk, aan zowel de eens- als oneens-zijde, het is in de Zaanstreek ook met welstand een chaos. "B&W kan welstand zelfs naast zich neerleggen, dus wat heeft het voor zin. En grote architectenbureaus lullen de welstand toch makkelijk om. Dus weg met de welstand!" Maar ook aan de eens-zijde, wordt er wel gesproken over kaders die moeten worden geschept. De welstand is een soort van schoolmeester, altijd te laat, dus die kaders moeten vooraf zichtbaar zijn. In 1600-1700 toen de Zaanstreek ontstond was er ook geen welstand. Mensen zijn in staat het zelf te doen. En de welstand zou de creativiteit wegnemen. Laten we eens een experiment uitvoeren met een welstandvrij gebied.

De voorstanders van de welstand geven aan dat het belangrijk is het karakter van een gebied te omschrijven, anders nemen architecten iets uit hun kaartenbak en krijg je fantasieloze wijken. Het moet passend zijn in de omgeving. Deze discussie wordt gevoerd binnen welstand en het gaat daar niet over mooi of lelijk. Door de diversiteit, blijkt juist dat de welstand goed zijn werk heeft gedaan.

Er zijn momenteel te veel regels, vertrutting. Hierdoor weten de ambtenaren ook niet meer wat ze ermee aan moeten. Het is belangrijk om een consistent welstandsbeleid te voeren. Er moeten nieuwe kaders worden gesteld. Maar niet zo uit de hand laten lopen dat er Belgische toestanden ontstaan.

Stadsdichter Bas Huslage heeft live de eerste twee ronden vastgelegd met de gedichten: Zaans DNA en welstand.

De jury ziet na de tweede ronde dat het toneelspel eraf is en ze meer hun eigen mening durfde te geven, dat past hun de "gezagsgetrouwe anarchisten". En deze ronde was oneens volmondiger dan eens.

Na een korte pauze werd er verder gegaan met de laatste stelling: Meer rijken is goed voor stad en wijken. Deze ronde mag er wel van plaats gewisseld worden. Met het gevolg dat de meerderheid aan de eens-zijde gaat zitten. Om de jury nog meer te imponeren vraagt de discussieleider om te gaan staan alvorens te spreken.

De Zaanstreek doet het slecht binnen de metropoolregio, Hoofddorp, Diemen en Almere worden verkozen boven deze regio. Hoe is dat mogelijk? Zij hebben geen erfgoed. Het is belangrijk dat de hoger opgeleiden worden vastgehouden of terugkomen. Dat is goed voor de voorzieningen en het winkelbestand in de stad. En dit is ook goed voor de mensen met een lager inkomen. Poelenburg wordt besproken, waar door de crisis de vernieuwing is stil komen te staan en waar nu enkel nog gerenoveerd wordt. Hierdoor het meer en meer een afvalputje wordt, aldus de eens-zijde. De bevolkingssamenstelling is scheef getrokken.

Vanuit de oneens-zijde werd geroepen dat de overzijde "zijn schaapjes zeker op het droge heeft." De Zaanstreek is een arbeidersgebied, altijd geweest. Vroeger waren de lonen laag en ondanks alle pogingen zijn deze nog altijd laag. Het zal niet werken, het is "tegen de natuur van het bestaande." Mensen winkelen op de verkeerde plekken. Het gebied moet weer aantrekkelijk worden voor mensen van buitenaf. Ze moeten hier hun geld gaan spenderen.

Daarom is het belangrijk dat de Primark en ook de Ikea naar Zaandam komen. Deze winkels zijn goedkoop en daardoor ook goed voor zowel de inwoners van binnen als buiten Zaanstad. Het aantrekken van rijkere is een proces van een lange adem. Maar als je niet wilt. Gebeurt het ook niet, dus we moeten het gewoon doen. En dat begint bij mensen die er zijn te behouden. Hier voorzieningen en woningen voor creëren, aldus de eens-zijde.

Vanuit de oneens-zijde werd politiek gereageerd, dat de tegenstellingen groter als er rijken worden aangetrokken. Het is volgens hen interessanter om te investeren in de middengroep, met bijvoorbeeld scholing om de eigen bevolking op een hoger plan te brengen.

Bij deze stelling is het interessant om ook naar onszelf te kijken. Wie zijn vader was er geen arbeider? Door middel van scholing zijn wij op een hoger niveau gekomen. Maar ook de beginvraag van de discussieleider wie er import-Zaankanter was werd door veel mensen beaamd. Hoe zijn wij hier zelf komen wonen? En vroeger woonden de rijken en armen in de Zaanstreek gewoon door elkaar, dus dat kan best. Later was er pas de trek naar andere streken als Aerdenhout en 't Gooi.

Met de laatste stelling is er een einde gekomen aan de avond. Er waren veel positieve reacties uit de zaal over het Lagerhuisdebat: opiniërend, inspirerend, enerverend, gezellig, maar ook schokkerend, dat we het hebben over lage inkomensgroepen als afvalputjes. De jury vond dat er met veel humor is gedebatteerd. Bij de keuze van de vier beste debaters werd gelet op creativiteit, de onderbouwing, het durven veranderen, consistentie en logisch redeneren. Op de vierde plaats Elly Lissenberg vanwege haar eloquentie. De derde plaats is voor Rob Lust, een echte Zaankanter die geprijsd werd

door zijn nuance en humor. De tweede plek was voor Wethouder Olthof vanwege zijn dappere, niet altijd politiekcorrecte standpunten. De beste debater is Bas Liesker, architect bij Heren 5. Hij was een goede luisteraar met uitstekende argumenten. Ook durfde hij van gedachten te veranderen, aldus de juryleden Ellen Holleman en Erik Schaap.

De discussie naar Zaans DNA is nooit afgelopen en maar goed ook, maar ook deze avond heeft weer een steentje bijgedragen in de zoektocht. Hij werd door Bas Huslage afgesloten met de gedichten: Zaanse strijkstok en Uitgesproken.

Gedichten Bas Huslage

Zaans DNA

Waar vind je nog
in deze tijd,
van haast en nieuwigheid
zo'n sterke eigenheid?
Langs de Zaan!
Zo blijkt zoetjesaan
bij een 'partijtje lullen'.

Aanpakkers zijn we,
Rotterdamers zelfs.
Maar bij het Guisveld
botsen DNA en dadendrang.
Trilveen, buigend riet,
zijn we soms bang?
Geld lonkt, door
toeristenstromen.
Nee, nee, nee, plattrappers
mogen hier niet komen.

Welstand

Harmonie gewenst?
De goedjaarseindjes
mogen al niet meer.
En zo is er veel
meer zeer.
Handhaven op
het klompenhok!
Weg met die welstand,
het is toch al een zoi.
Dat is het Zaans DNA,
dat vinden we mooi!

Zaanse strijkstok

Nu 't afvalputje van Amsterdam?
Meer rijken, zet zoden
aan de Zaanse dijken.
Er is wel geld,
maar dat wordt elders
uitgegeven.
Het blijft niet aan
de Zaanse strijkstok kleven.
Bouw mooie huzien,
ga zo voort.
Men trekt hier vanzelf heen,
van Zuid tot Noord.
Of niet?
Statistisch kwijnen we weg,
maar let op wat ik zeg:
straks zijn we het overloopgebied
van modaal Amsterdam.

Uitgesproken!

Debiele vrouwen,
uit de broek geknukt.
Doorkijkjes houden.
Koppig in het open veld.
Armoeige paadjes,
kort en klein geslagen.
De welstand platgeluld.
Hoppekee, De Zaan
met Efteling gevuld!!